

Tíz éve együtt. Egyhetes rendezvénysorozattal ünnepeIt a Debreceni Egyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtár

❖ Fábryné Márkus Ágnes

2000. január 1-jén alakult meg az öt egyetemet és három főiskolát integráló Debreceni Egyetem, húszezres hallgatói létszámmal. Az egyetemek egyesülését 2001-ben követték az intézmények könyvtárai, létrehozva az egységes szervezetű, gazdálkodású és irányítású Debreceni Egyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtárt (DEENK).

A megvalósult könyvtári integráció eredményeként hét, különböző méretű és szolgáltatási színvonalon álló, addig önálló egyetemi központi könyvtárként működő egységből és a nagyobb kari könyvtárakból

korszerű, egységes könyvtári rendszer jött létre. Alapelvként fogalmazta meg a DEENK, hogy a felhasználó álljon minden könyvtári tevékenység középpontjában, az integrált intézmény gyorsan és rugalmasan alkalmazkodjon a hosszú távú és aktuális egyetemi, regionális és országos feladatokhoz, kövesse a korszerű információtechnikat. Minden tagkönyvtárban követelményként fogalmazódott meg a magas színvonalon nyújtott szolgáltatás, amelynek alapja a minőségi, azonos elvekre és munkafolyamatokra épülő könyvtári munka.

A könyvtári rendszer tagjai 2010-ben:

DEENK Agrártudományi Könyvtára

Állománya: 159 000 dokumentum

Egyetemi könyvtárként és nyilvános tudományos szakkönyvtárként fő gyűjtőköre a mezőgazdaság-tudomány szakirodalma tartalmi teljességre törekedően, a határterületek referenz szinten.

DEENK Bölcsészettudományi

és Természettudományi Könyvtára

Állománya: 4 877 000 dokumentum

Értékes nemzeti gyűjteményét nemcsak az 1952 óta gyűjtött és őrzött köteles példányok (folyóiratok, térképek, plakátok, aprónyomtatványok stb.) alkotják, hanem a század első évtizedeitől folytatott saját beszerzések, a megvásárolt magánkönyvtárak állománya, valamint az ide került jelentős régi könyvállomány. Idegen nyelvű könyvek és elektronikus adatbázisok teszik teljessé a gyűjteményt.

DEENK Gyermeknevelési

és Felnőttképzési Kari Könyvtára

Állománya: 48 000 dokumentum

A könyvtár gyűjteménye teljességre törekvően tartalmazza az 1945 után megjelent könyvek és időszaki kiadványok közül a pedagógiai, pszichológiai, szociológiai és gyermekirodalmi témájú dokumentumokat.

DEENK Kenézy Élettudományi Könyvtára

Állománya: 212 000 dokumentum

Egyetemi könyvtárként gyűjtőkörét az Orvostudományi Centrum karain oktatott diszciplínák magyar és külföldi nyelvű szakirodalma alkotja. Kiemelten építi elektronikus könyvtárát.

DEENK Műszaki Könyvtára

Állománya: 79 000 dokumentum

Gyűjteményét a műszaki tudományok és határterületeik, valamint a köteles példányként kapott és külön adatbázisban épített ipari katalógusok alkotják.

DEENK Társadalomtudományi Könyvtára

Állománya: 96 000 dokumentum

Gyűjteményét a közgazdasággal, joggal, államigazgatással és e tudományterületek határterületeivel foglalkozó könyvek, folyóiratok és egyéb dokumentumok alkotják.

DEENK Zeneművészeti Könyvtára

Állománya: 61 000 dokumentum

Gyűjteményét a zenei tudományok, művészetek és ezek határterületei alkotják.

Debreceni Egyetemi Kiadó

Biztosítja a hallgatók számára a tankönyvek, jegyzetek; az egyetem oktatói, kutatói által írt tudományos művek s egyéb kiadványok nyomdai előállítását.



A fenti célkitűzést az egységes működési elvek, szabályzatok kialakításával, a könyvtári gyűjtemény racionálisabb szervezésével, a szakkönyvtári rendszer fejlesztésével, az egyetem teljes dokumentumvagyonát feltáró számítógépes katalógus építésével, az elektronikus bibliográfiai és teljes szövegy adatbázisok szolgáltatásával értük el. Az Országos Dokumentumellátási Rendszer (ODR) nemzeti gyűjtőkörű alapkönyvtáraként elindítottuk és működtetjük az elektronikus lelőhely-nyilvántartó és a könyvtárközi kérésstovábbító rendszert.

A Debreceni Egyetem intézményfejlesztési és beruházási programjai alapvetően meghatározták a könyvtár fejlesztési irányát.

A fejlesztések és beruházások a különböző campusokon lévő karokon folyó oktatás és kutatás korszerű infrastrukturális feltételeit teremtették meg.

A Társadalomtudományi Könyvtár 2002. november 25-én kezdte meg működését. Alapterülete 1750 négyzetméter, mintegy 300 ezer kötet befogadására alkalmas. Fel-

adata elsősorban az egyetem Kassai úti campusán lévő karok (Közgazdaságtudományi Kar, Állam- és Jogtudományi Kar) oktatási, kutatási igényeinek segítése, de nyilvános könyvtárként városi és regionális feladatokat is ellát, részt vesz az Országos Dokumentumellátási Rendszerben nyújtott szolgáltatásokban.

Az Élettudományi Épülettel együtt épült meg a Kenézy Élettudományi Könyvtár, átadásának időpontja 2005 novembere.

HEFOP pályázat támogatásával szabadpolcos gyűjteményt alakítottunk ki a főépületben működő Bölcsészettudományi és Természettudományi Könyvtárban. A megújult egységet 2006 ősztől vehették birtokba az olvasók.

2000 végén megvalósíthatósági tanulmány készült az egyetemi templomban elhelyezett könyvtár kiváltására, amellyel megteremtődött annak feltétele, hogy az épületet újra a Református Egyház használhassa. A kibővített Élettudományi Könyvtárban, valamint a Kassai úti új épületben kaptak helyet a korábban az egyetemi templomban



működő egységek és az itt elhelyezett állomány. Az egyetemi templom épületének átadására 2006 végén került sor.

Az Egyetemi Könyvtár a hallgatók, oktatók és kutatók számára egyetemi és szakmai céljaik eléréséhez megkezdte a könyvtári épülettől és nyitva tartástól független elektronikus szolgáltatások kialakítását, ezeket folyamatosan, a felhasználók igényeinek alakítva fejleszti, hogy gyorsabban, kényelmesebben és célirányosabban kapják meg a számukra fontos információkat.

Az olvasói szolgáltatások koordinálása érdekében egységes olvasói adatbázist építünk a Corvina integrált szoftverrel. Az olvasó a könyvtári rendszer bármely tagkönyvtárában válthat olvasójegyet, és ez érvényes az egész könyvtári rendszerben. A könyvtár online katalógusa (<http://webpac.lib.unideb.hu/WebPac>) megtalálható az interneten a hozzátartozó járulékos szolgáltatásokkal (elektronikus kikérés, olvasói adatok távoli lekérdezése, távoli hosszabbítás, elektronikus könyvtárközi kérés indítása, nyomtatási lehetőségek stb.).

A DEENK weboldala korábban egy központi honlapból állt, 2008-ra valósult meg az a célkitűzésünk, hogy minden tagkönyvtárnak legyen a főlapról indítható saját honlapja, közvetlenebbül szolgálva ezzel az adott könyvtár célközönségét.

Beiratkozott olvasóink számára a könyvtár egész területén internetelérést biztosítunk. Az internetkapcsolat a piros ponttal megjelölt számítógépes aljzatokra csatlakozva, illetve egyes épületekben wifi elérési pontokon keresztül vehető igénybe.

Sikeresen aknázzuk ki a közösségi médiában rejlő lehetőségeket: a népszerű közösségi oldalakon is állandó kapcsolatban vagyunk az olvasókkal. Célunk a könyvtárhasználatának megkönnyítése, a szolgáltatások, eredmények új csatornán való bemutatása, megismertetése web.2-es alkalmazások segítségével. A könyvtári wiki olyan információforrás, amely könyvtárunkkal, szolgáltatásainkkal, gyűjteményeinkkel kapcsolatos szócikkeket, leírásokat tartalmaz, melyek egy részét bárki szabadon szerkesztheti, bővítheti.

Intézményünk a felhasználóképzés területén is kellően széles palettán mozog, akár egyedi igényekhez igazított formában szervez oktatást, az alapszintű könyvtárismerettől egészen a tudományos adatbázis-ismertetésig.

A változó világhoz alkalmazkodva, a szolgáltatások fejlesztésének eredményeként folyamatosan emelkedett a regisztrált használók, a kölcsönzések és a távhasználók száma is.



Az elmúlt évtizedben az egyetem versenyképességét, tudományos eredményességét segítő, egyik legfontosabb fejlesztési stratégiai cél a könyvtári tartalomszolgáltatás dinamikus fejlesztése volt. Ma már a DEENK dokumentumvagyonának szerves részét képezik a külföldi elektronikus adatbázisok és online folyóiratok. Több mint 60, jórészt teljes szövegű adatbázis áll a Debreceni Egyetem oktatói, kutatói, hallgatói és a könyvtárat használó olvasók rendelkezésére. A beiratkozott felhasználóknak az adatbázisokhoz otthoni elérést is biztosítunk a könyvtár proxy szervere segítségével.

Az Egyetemi Könyvtár egyetemi és regionális feladatának ellátása érdekében adatbázisokat épít, amelyek közül a legjelentősebbek a következők:

A *Debreceni Egyetem Elektronikus Archívuma* (DEA) az egyetem és a tudásközpontok szellemi tulajdonának elektronikus tárhelye, a nyílt hozzáférés egyik megnyilvánulási formája, amely a könyvtár gondozásával működik. A DEA szerkezete az egyetem struktúráját követi, és lehetőséget ad az egyes centrumok, karok, intézetek dokumentumainak (oktatási anyagok, hallgatói dolgozatok, publikációk stb.) tárolására és szolgáltatására meghatározott hozzáférési szintek szerint.

Ugyancsak a könyvtár gondozásával épül a publikációs adatbázis, amely a Debreceni Egyetemen készült tudományos publikációk bibliográfiai adatait tartalmazó adatbázis. Célja, hogy összegyűjtse az egyetem főállású oktatói, kutatói, munkatársai által egyetemi alkalmazásuk ideje alatt publikált szakirodalmi munkák adatait, és ezzel reprezentálja az egyes egyetemi egységek tudományos tevékenységét.

Az Egyetemi Könyvtár részt vesz a kulturális értékek digitalizált formában történő közzétételében, elsődleges feladatának tartja a Tiszántúl szellemi örökségének digitális feltárását.

Az *Észak-tiszántúli folyóiratok adatbázisa* 14 folyóirat repertóriumát és teljes szövegét tartalmazza, a *Debreceni színház színlapjai* az 1862 és 1896 közötti színlapok elektronikus gyűjteménye. A digitális könyvtárban fellelhetők régi opera és kamarazenei kották és a könyvtári másolatszolgáltatással digitalizált dokumentumok.

A könyvtár digitalizálási munkájában kiemelt figyelmet fordít az egyetem történetével foglalkozó kéziratok, dokumentumok elektronikus megőrzésére is.

Február 21-étől 25-éig egyhetes rendezvénysorozattal adtunk számot az elmúlt tíz évről, jelenünkről és jövőbeni terveinkről.

A jubileumi hét kínálatában kiállítások, előadások, adatbázis-bemutatók, rendhagyó könyvtárlátogatások, több mint 60 tartalmas, hasznos, érdekes, szórakoztató esemény szerepelt.

Az egyetem központi épületében zajló programok mellett minden könyvtári egységben elsősorban az ottani célközönségnek szóló előadásokra, bemutatókra került sor (ld: http://www.lib.unideb.hu/tiz_eve_egyutt).

Csak néhányat emelek ki a nagy sikerrel lezajlott programokból, érdekes pillanatokból.



A jubileumi hetet és a kiállításokat *Páles Zsolt* tudományos rektorhelyettes nyitotta meg február 21-én, 15 órakor. Közreműködött a jubileumra alakult DEENK-kórus, melynek tagjai kizárólag a könyvtár munkatársai, *Kocsi Hajnalka Anna*, *Ludmány Antalné*, *Korpásné Szűcs Melinda*, *Fekete Ákos*, *Kovácsné Szabó Ágnes* és *Csüllög Mihály*.

Előadás hangzott el a műszaki szabványok titkairól (*Dúll Sándor*), a madarak repüléséről (*Juhász Lajos*), orvoslásról a közösségi média korszakában (*Meskó Bertalan*). Izgalmas előadásokat hallhattunk *CSI Library*, *büntetőjog az irodalomban és a filmekben* címmel: *Szemesi Sándor: Nemzetközi jog a mozivásznon*, *Elek Balázs: Bűn és irodalom*, *Szabó Krisztián: Szemelvények híres angol, amerikai bűnperek köréből*. *Oscar Wilde per*.

Megtudhattuk, hogyan kutatnak, irodalmaznak oktatóink, hogyan kezdjük el a diplomamunka, TDK-dolgozat vagy pályamunka írását, és megismerkedhettünk az irodalomjegyzék-készítés segédeszközeivel (RefWorks, EndNote) is.

Új nyomdaipari technikákba, önkiszolgáló másológépek és különböző önkölcsönző pultok működésébe is beavattuk az érdeklődőket.

Bepillanthattunk a könyvtár kötetzeti műhelyében folyó munkába (*Szilágyi*



Péterné) és kreatív munkatársaink kézműves bemutatójába (Kállai Zsuzsa, Kériné Tornyai Katalin).

Reggelente *Legeza Éva* kollégánk nyújtó, lazító és lelkesítő tornagyakorlatival indult a nap *Egy kicsi mozgás mindenkinek kell, a monitortól távolodjunk el!* címmel.

A filmek napján könyvvel és könyvtárral foglal-

kozó filmeket láthatott a közönség *Grégász Miklós* médiatáros gondozásával (músorton szerepelt: *Szellemíró, A felolvasó, Éli könyve, A rózsza neve*).

A népszerű, többéves múltra visszatekintő Jazzbarátok Körében *Jazz és irodalom Magyarországon a XX. század második felében* címmel *Simon Géza Gábor* jazzkutató előadásorozatának hetedik estjét élvezhetjük, amelyen a hangfelvételek mellett ezúttal *Itt és Tamás* alias Dr. JAZZ is közreműködött. Csütörtökön minden egységünkben nyílt napot tartottunk, kitérve a könyvtárosi munkaszobák ajtaját (Mi történik a kulisszák mögött? Bújj a bőrünkbe!)

A rendhagyó, éjszakai könyvtárlátogatások során bemutattuk a műemlék épületben működő, muzeális régi könyveket és más különlegességeket zárt raktárakban őrző egységünket éppúgy, mint a multifunkcionális, az információs és kommunikációs eszközök teljes tárházát felvonultató modern épületünket.

Nagy sikere volt az egyetem díszudvarán hajnalig tartó LAN-partynak is, melyet a DEENK fiatal informatikusai szerveztek (*Kovács Krisztián, Korpás István, Némethi Gábor*) az IKHÖK közreműködésével.

A jubileumi hétre több kiállítással is készültünk:

„Az eltűnt idő nyomában”: *Pillanatképek a DEENK 10 évéből* (fotókiállítás az egységek saját és közös történetéből);

Az idő szalad, a könyvtár halad (a DEENK informatikai fejlődése);

Kreativitás a könyvtáron túl: könyvtárosok civilben (más oldalukról mutatkoztak be munkatársaink);

A jó bornak is kell cégér! (gasztronómiai plakátkiállítás a Plakáttár gyűjteményéből); *Ízelítő a régmúlt idők műszaki emlékeiből* (kincsek a Műszaki Könyvtárban).

Célunk az volt, hogy az egyetem polgárainak és Debrecen város lakosságának figyelmét a jubileum kapcsán is felhívjuk intézményünkre, amely óriási értékkel, az 1952 után megjelenő teljes magyar nyomdai terméssel, köztük még „feltáratlan kincsekkel” büszkélkedhet, és nem csupán könyvek és más információhordozók gyűjtőhelye, hanem igazi kulturális centrum, közösségi tér.

Fábián István, a Debreceni Egyetem rektora a programsorozatot záró jubileumi ülésen így fogalmazott: „Megérte felvállalni a nehézségeket tíz évvel ezelőtt, mert ez az intézmény nem csak az egyetem, a város, hanem a régió, sőt az ország szempontjából is meghatározó szerepet tölt be, amelyre méltán lehetünk büszkék!”

Debreczeni Attila volt tudományos rektorhelyettes is az elismerés hangján szólt az elmúlt tíz évet értékelve: „Nagy tisztelettel nézem, hogy a könyvtárosok ezt mind végigcsinálták, mert nem volt semmi...”

Virágos Márta főigazgató a jövőről szólva elmondta, a tervek között szerepel egy regionális műszaki könyvtár átadása, mert az a régió fejlődése szempontjából is nagyon fontos lenne, az agrárcentrum könyvtárának felújítása, a könyvtár honlapjának folyamatos fejlesztése, elektronikus tananyagok készítése és az állomány digitalizálása. A Debreceni Egyetem centenáriuma tekintettel most elsősorban az egyetemtörténeti dokumentumok feldolgozása zajlik, ami alapja lesz a 2012-ben megnyíló Egyetemtörténeti Múzeum anyagának is.

Az ünnepi jubileumi ülésen elsőként vehette át az idén alapított Egyetemi és Nemzeti Könyvtárért Emlékérmeket a könyvtár érdekében kifejtett támogatás elismeréseként *Fésüs László* prorektor, *Debreczeni Attila* volt tudományos rektorhelyettes és *Gergely Pál* akadémikus, az Egyetemi Könyvtári Bizottság volt elnöke.

A rendezvénysorozat a könyvtár életét, munkáját ismertető kisfilm bemutatásával zárult az aulában. ■